

Wabo en omgevingsvergunning voor milieu in vogelvlucht (2015/2016)

M en R 2016/88

1. Inleiding

In deze bijdrage bespreek ik enkele uitspraken met betrekking tot de Wabo en de omgevingsvergunning voor milieu.¹ Hoewel ook wetgeving ter sprake komt, ligt de nadruk op de jurisprudentie. Ook wetgeving komt ter sprake, maar de nadruk ligt op de jurisprudentie.

2. Wetgeving

Op dit moment bestaat er – terecht – veel aandacht voor de nieuwe Omgevingswet. Totdat die wet in werking treedt (naar verwachting 2018) zullen er ongetwijfeld nog de nodige wijzigingen optreden in de bestaande wetgeving. Een recente wijziging is de wijziging van het bevoegd gezag ten aanzien van de omgevingsvergunning voor milieu (artikel 2.1 lid 1 onder e Wabo) voor bepaalde typen inrichtingen. Dit is een wijziging van artikel 3.3 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) die per 1 januari 2016 in werking is getreden.² Deze wijziging was al eerder aangekondigd in een nota van wijziging bij het wetsvoorstel Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.³ De wijziging houdt in dat voortaan de provincie bevoegd gezag is ten aanzien van:

- inrichtingen die onder BRZO 2015 vallen (artikel 3.3 sub a Bor). Volgens de nota van toelichting gaat het hier om 183 bedrijven;
- inrichtingen waar IPPC-installaties staan als bedoeld in bijlage I categorie 4 van de Richtlijn industriële emissies (RIE).⁴ Dit betreft de chemische industrie. Deze inrichtingen worden ook wel de RIE-4 bedrijven genoemd (artikel 3.3 sub a Bor). Volgens de nota van toelichting gaat het hier om 20 bedrijven; en
- IPPC-installaties waarvoor GS is aangewezen als bevoegd gezag in bijlage I van het Bor (artikel 3.3 sub b Bor). Deze laatste subcategorie is niet nieuw.

De nota van toelichting bij deze wijziging merkt op dat de praktische gevolgen van de wijziging niet zo groot zijn. Voor de BRZO inrichtingen zijn de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving door gemeenten namelijk al eerder opgedragen aan de BRZO omgevingsdiensten. Daar veran-

dert niets aan. Wel zullen de mandaatbesluiten van de gemeenten voor deze inrichtingen moeten worden ingetrokken en zullen de provincies moeten nagaan of aanpassing van hun mandaatbesluiten noodzakelijk is, aldus de toelichting.⁵

In bijlage I van het Bor bij de desbetreffende categorieën waarin GS zijn aangewezen als bevoegd gezag staat “Gedeputeerde Staten zijn bevoegd te beslissen op een aanvraag om een omgevingsvergunning ten aanzien van inrichtingen, behorende tot deze categorie, voor zover het betreft inrichtingen (...)”⁶ Uit deze opsomming kan niet worden afgeleid dat er sprake is van een vergunningplicht als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 onder e Wabo. Dat gebeurt in de subcategorieën waar staat “Als categorieën vergunningplichtige inrichtingen als bedoeld in artikel 2.1, tweede lid, worden inrichtingen aangewezen (...)”

3. Jurisprudentie

3.1 Belanghebbende begrip

Als in het kader van een omgevingsvergunning voor milieu de vraag aan de orde is of een natuurlijk persoon als belanghebbende als bedoeld in artikel 1:2 lid 1 Awb kwalificeert, dan was lange tijd de standaardoverweging dat belanghebbend zijn “eigenaren en bewoners van percelen waarop milieugevolgen van deze inrichting kunnen worden ondervonden”. De afstand van de inrichting tot het perceel van degene die stelt belanghebbende te zijn, vormt daarbij een hulpmiddel. Dat geldt ook bij de vraag of een natuurlijk persoon als belanghebbende kwalificeert ingeval een veranderingsvergunning is verleend. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een uitspraak van de Afdeling van 29 oktober 2014. In die zaak is een veranderingsvergunning aan de orde voor het uitbreiden van een melkrundveehouderij met een mestraffinagesysteem. Ook bij een veranderingsvergunning is belanghebbende de eigenaar en bewoner van het perceel waarop milieugevolgen van de inrichting, in dit geval de melkrundveehouderij, kunnen worden ondervonden.⁷

Op 16 maart 2016 is de Afdeling ‘omgegaan’ ten aanzien van het belanghebbende begrip met betrekking tot en omgevingsvergunning voor milieu. Anders dan voorheen, geldt voortaan dat “voor de belanghebbendheid bij een milieu-omgevingsvergunning aannemelijk moet zijn dat ter plaatse van de woning of het perceel van de betrokkene gevolgen van enige betekenis kunnen worden ondervonden.”⁸ Dit betekent

1 Deze bijdrage betreft een schriftelijke weergave van hetgeen ik op 7 maart jl. op de VMR actualiteitendag in een ‘15-minutenpresentatie’ heb besproken.

2 Stb. 2015/413.

3 Kamerstukken II 2014/15, 33872, 8, p. 6, Stb. 2016/139. In december 2015 door de Eerste Kamer aangenomen en op 14 april jl. in werking is getreden.

4 Richtlijn 2010/75 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies.

5 Stb. 2015/413.

6 Zie Stb. 2015/413 en artikel 3.3 Bor.

7 Hierbij moet niet slechts worden gezien of milieugevolgen kunnen worden ondervonden van de verandering; in dit geval het mestraffinagesysteem; zie ABRvS 29 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3848.

8 ABRvS 16 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:737. Zie hierover ook de noot van J.J.M. van Lanen bij ABRvS 28 oktober 2015, M en R 2016/49.

dat voor de belanghebbendheid bij een milieuomgevingsvergunning aannemelijk moet zijn dat ter plaatse van de woning of het perceel van de betrokkene gevolgen van enige betekenis kunnen worden ondervonden. Jurisprudentie zal moeten uitwijzen wat voldoende is om te kunnen spreken van “gevolgen van enige betekenis”. Voorts is relevant om te weten op welke wijze wordt vastgesteld dat er sprake gevolgen van enige betekenis. Ik neem aan dat dat niet zal gebeuren zoals dat in de hierna nog te bespreken uitspraak over een popfestival werd gedaan, namelijk op basis van een verklaring van iemand van de gemeente dat het waargenomen geluid niet erg luid was. Ik ga zo op die uitspraak verder in. De Afdeling wijkt met de uitspraak van 16 maart 2016 af van (onder meer) een uitspraak van 12 september 2012 waarin de Afdeling overwoog dat de mate van hinder niet relevant is. Bij milieuzaken werd – tot 16 maart 2016 – niet getoetst of de milieugevolgen van voldoende betekenis zijn om te kunnen spreken van belanghebbendheid. Zo heeft de Afdeling eerder expliciet overwogen dat de vraag of de milieugevolgen aanvaardbaar zijn, niet van belang is voor de belanghebbendheid. Of de milieugevolgen van een inrichting noemenswaardig merkbaar zijn of niet, was volgens de Afdeling evenmin een criterium voor de vraag of iemand belanghebbende is.⁹ De uitspraak lijkt wel in lijn met eerdere jurisprudentie over het zichtcriterium. Zo blijkt uit een uitspraak van de Afdeling van 13 juli 2013 dat het zicht van “voldoende betekenis” moet zijn om daardoor direct in het belang te worden geraakt.¹⁰ In die zaak is aan de orde een ambtshalve wijziging op grond van artikel 6.22 Waterwet van de op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken verleende vergunningen voor twaalf offshore windturbineparken in de Noordzee. De Afdeling overweegt daarin dat het zicht dat appellanten op de windturbineparken hebben, gelet op de afstand tot de windturbineparken in relatie tot de hoogte van de turbines, niet zodanig is dat de omwonenden een persoonlijk, voldoende van anderen te onderscheiden belang hebben, zodat zij niet als belanghebbenden bij het bestreden besluit kunnen worden aangemerkt.

In de uitspraak van 16 maart 2016 sluit de Afdeling aan bij een uitspraak van 22 oktober 2014 over een evenementenvergunning en een uitspraak van 10 december 2014 over een bestemmingsplan. In beide uitspraken wordt de mate van hinder relevant geacht voor de belanghebbendheid.¹¹ De Afdeling ziet uit een oogpunt van eenvormige toepassing van artikel 1:2 lid 1 van de Awb (in vergelijkbare situaties) mijns inziens terecht aanleiding om bij de bepaling van de belanghebbendheid bij omgevingsvergunningen voor milieu aan te sluiten bij die uitspraken. Terecht stelt de Afdeling dat er geen reden is om een onderscheid te maken bij de bepaling van de kring van belanghebbenden indien het gaat om de gevolgen van het verlenen van een evenementenvergunning, de vaststelling van een bestemmingsplan of het verlenen van een milieuomgevingsvergunning. Ik zie althans geen reden waarom de mate van hinder bij een evene-

mentenvergunning en een bestemmingsplan wel en bij een omgevingsvergunning voor milieu niet van belang zou zijn. Daarbij herhaal ik de kanttekening: wat is voldoende om te kunnen spreken van gevolgen van enige betekenis? Daarvoor vallen mijns inziens geen absolute handvatten te geven omdat de mate waarin gevolgen van een (milieu)activiteit worden ondervonden, afhankelijk is van locatiespecifieke factoren (bijvoorbeeld de aanwezigheid van afschermdende bebouwing of begroeiing) en de aard en de omvang van de desbetreffende activiteit. De afweging zal dus steeds van geval tot geval moeten worden gemaakt waardoor ook bij milieuactiviteiten een zekere mate van casuïstiek wordt geïntroduceerd in de context van de vraag of iemand belanghebbende is bij een bestreden besluit. Voor de goede orde: die vraag behoort ambtshalve door de bestuursrechter te worden beantwoord.

In de uitspraak van 22 oktober 2014 is een (evenementen) vergunning verleend voor een popfestival. Een appellant woont op 3,2 kilometer afstand en ondervindt geluidhinder. Deze appellant is door de Rechtbank Oost-Brabant als belanghebbende aangemerkt. Volgens de rechtbank is aannemelijk dat bij de woning milieugevolgen van het popfestival kunnen worden ondervonden.¹² De rechtbank past hier het afstandscriterium toe. Maar volgens de Afdeling kwalificeert de appellant niet als belanghebbende. Voor dat oordeel lijkt de Afdeling opvallend genoeg enkel te putten uit een verklaring van een ambtenaar (ter zitting) dat het geluid “niet erg luid was”. Volgens de Afdeling is het onder die omstandigheden niet aannemelijk dat diegene in dat geval “naar objectieve maatstaven gemeten, als gevolg van het popfestival hinder van enige betekenis ondervindt”. Diegene wordt niet geraakt in een objectief bepaalbaar belang dat rechtstreeks bij het besluit tot vergunningverlening is betrokken, aldus de Afdeling. Opvallend vind ik daarnaast dat op basis van een verklaring van een ambtenaar wordt geconcludeerd dat naar “objectieve maatstaven gemeten” geen sprake is van hinder van enige betekenis. Uit de uitspraak blijken geen aanvullende feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de geluidhinder niet van enige betekenis is. Geluid is objectief meetbaar. Hoe het ook zij, het lijkt mij in ieder geval niet wenselijk dat enkel op grond van een mededeling van een ambtenaar over de mate van hinder wordt vastgesteld of iemand al dan niet belanghebbende is.¹³

3.2 Aanvraag

Sinds mei 2013 mag de grondslag van de aanvraag worden verlaten als het bevoegd gezag de vergunning ambtshalve actualiseert.¹⁴ Vanaf 24 mei 2013 is dit met zoveel woorden

9 ABRvS 16 juni 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BM7775.

10 ABRvS 3 juli 2013, ECLI:NL:RVS:2013:174.

11 ABRvS 22 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3812.

12 Rechtbank Oost-Brabant 4 februari 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:438.

13 Vgl. ABRvS 10 december 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4434 waarin appellant zegt hinder en gezondheidsklachten van een gistgeur te ondervinden van het bedrijf DSM, dat één kilometer van zijn woning is gevestigd. Mede onder verwijzing naar de hiervoor besproken uitspraak over het popfestival, overweegt de Afdeling dat appellant niet aannemelijk heeft gemaakt dat hij “naar objectieve maatstaven gemeten” als gevolg van het bestemmingsplan “hinder van enige betekenis ondervindt”.

14 Kamerstukken II 2011/12, 33197, 7. Stb. 2013, 159.

bepaald in artikel 2.31a Wabo, met name ter implementatie van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE).¹⁵

Voor alle andere gevallen is het nog steeds vaste jurisprudentie dat de grondslag van de aanvraag niet mag worden verlaten. Dat betekent dat het bevoegd gezag moet beslissen op de aanvraag zoals deze is ingediend.¹⁶ Wanneer precies sprake is van het verlaten van de grondslag van de aanvraag, is lastig in het algemeen aan te geven. Uit de jurisprudentie blijkt bijvoorbeeld dat geen andere activiteiten mogen worden vergund dan aangevraagd, dat het bevoegd gezag geen andere locatie voor de inrichting mag aanwijzen en dat er niet meer kan worden vergund (bijvoorbeeld ruimere bedrijfstijden, of andere activiteiten dan in de aanvraag genoemd) dan aangevraagd.¹⁷ De grondslag van de aanvraag mag evenmin worden verlaten als het bevoegd gezag – al dan niet op verzoek – de voorschriften van de vergunning wijzigt. Dat gold onder de Wm al en de Afdeling ziet mijns inziens terecht geen reden om daarover in het kader van de Wabo anders te oordelen.

Het afgelopen jaar heeft de Afdeling een aantal maal terecht geoordeeld dat het aan de drijver van een inrichting is om te bepalen voor welke activiteiten of veranderingen van de inrichting hij omgevingsvergunning wenst te verkrijgen. Het bevoegd gezag moet op de grondslag van die aanvraag beoordelen of vergunning kan worden verleend. Vervolgens is het de verantwoordelijkheid van de drijver van de inrichting om de inrichting in overeenstemming met de door hem gevraagde en verkregen vergunning(en) in werking te hebben. Indien in praktijk nadien blijkt dat de gerealiseerde inrichting afwijkt van de aanvraag, dan is dat een handhavingskwestie. Aldus wordt het belang van een zorgvuldige en dekkende aanvraag benadrukt.¹⁸

3.3 Veranderingen binnen een bedrijf

Een veranderingsvergunning kan alleen worden verleend als er al een oprichtingsvergunning vigeert. Dat is bevestigd in een uitspraak van 8 april 2015.¹⁹ In de desbetreffende zaak is een veranderingsvergunning verleend voor een afvalstoffeninrichting. Volgens de Afdeling is de onderliggende vergunning uit 1993 echter vervallen, zodat er geen vergunning meer vigeert waardoor geen veranderingsvergunning kon worden verleend. Er was daarom een oprichtingsvergunning vereist. De omstandigheid dat er op grond van de vervallen vergunning nog enkele voorschriften gelden, betekent volgens de Afdeling niet dat de onderliggende vergunning niet is vervallen.²⁰ Voor de goede orde merk ik op dat een vergunning voor een afvalstoffeninrichting onder de Wm (in beginsel) altijd een tijdelijk karakter had en gold voor maximaal tien jaren (artikel 8.17 Wm (oud)). Vol-

gens het overgangsrecht van de Invoeringswet Wabo wordt een dergelijke vergunning aangemerkt als een omgevingsvergunning die niet meer voor bepaalde tijd geldt (artikel 1.2 lid 5 Invoeringswet Wabo). De vergunning die in de zaak van de uitspraak van 8 april 2015 aan de orde was, was echter al vervallen voordat de Wabo in werking trad, zodat het overgangsrecht niet op deze vergunning van toepassing is.

3.4 Inhoud van een vergunning: bestrijding dierziekten en volksgezondheid²¹

Vaste lijn in de rechtspraak is dat de bestrijding van dierziekten primair is geregeld in andere wetgeving dan de Wabo en dat er bij omgevingsvergunningverlening daarom (slechts) ruimte is voor een aanvullende toets. Een voorbeeld daarvan biedt een uitspraak van 30 juli 2014 waarin een revisievergunning is verleend voor een veehouderij. Appellant vreest voor verspreiding van besmettelijke dierziekten. In casu slaagt deze beroepsgrond niet, omdat door appellant niet aannemelijk is gemaakt dat het in werking hebben van deze inrichting daadwerkelijk tot verspreiding van dierziekten leidt. Een overgelegde notitie met een overzicht van overdraagbare dierziekten biedt daartoe onvoldoende onderbouwing.²² Terzijde merk ik op dat mij niet duidelijk is waarom de Afdeling in dit soort zaken de ene keer wel en de andere keer niet overweegt dat sprake is van een “aanvullende toets”. Evenmin is duidelijk wat die “aanvullende toets” inhoudt. In ieder geval is eerder gebleken dat ook een aanvullende toets kan leiden tot een weigering van de omgevingsvergunning.²³

Voor zover mij bekend overweegt de Afdeling sinds 2012 ten aanzien van de bescherming van de volksgezondheid niet meer dat sprake is van een aanvullende toets, maar stelt de Afdeling dat als door het inwerking zijn van een inrichting risico's voor de volksgezondheid kunnen ontstaan, dat deze risico's dan gelet op artikel 1.1 lid 2 aanhef en onder a Wm als gevolgen voor het milieu bij de beoordeling van de aanvraag worden betrokken. Ook in die omstandigheid moet worden aangetoond waarom gezondheidsrisico's in dit specifieke geval nopen tot nadere voorschriften of beperkingen of tot weigering van de vergunning. In zoverre lijkt de wijze van beoordeling van de beroepsgrond met betrekking tot de “volksgezondheid” niet anders dan “de besmettelijke dierziekten”. Een voorbeeld van een uitspraak waarin de volksgezondheid aan de orde is, biedt een uitspraak van de Afdeling van 15 oktober 2014. De beroepsgrond dat wordt gevreesd voor gezondheidsrisico's voor omwonenden van een akkerbouwbedrijf en vleeskuikenhouderij slaagt niet, omdat door appellant niet voldoende is aangetoond waarom gezondheidsrisico's in dit specifieke geval nopen tot nadere voorschriften of beperkingen of tot weigering van de vergunning.²⁴ Een enkele verwijzing naar algemene weten-

15 Richtlijn 2010/75 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging).

16 O.a. ABRvS 8 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BZ9752.

17 M.P. Jongma, *De milieuvergunning. Een onderzoek naar het beschermingsniveau en de soorten voorschriften* (diss. UU), Deventer 2002, p. 139-151.

18 ABRvS 29 juli 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2390 en ABRvS 10 juni 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1817.

19 ABRvS 8 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1107.

20 ABRvS 8 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1107.

21 Voor een uitvoerige bespreking van gezondheid in het omgevingsrecht verwijst ik naar de bijdrage van Marga Robesin die ook in deze aflevering is opgenomen.

22 ABRvS 30 juli 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2890.

23 ABRvS 28 november 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BY4396.

24 ABRvS 15 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3726, AB 2014/441, m.nt. W.R. Van der Velde, *JM* 2014/155, m.nt. A. Wagenmakers en *JM* 2014/153, m.nt. P.B. Bokelaar.

schappelijke inzichten is niet voldoende.²⁵ Aldus kan worden geconcludeerd dat op diegene die zich in rechte beroept op de risico's van besmettelijke dierziekten en de mogelijke gevolgen voor de volksgezondheid, een betrekkelijk zware 'bewijslast' rust.

3.5 Handhaving

In een uitspraak van 27 mei 2015 maakt de Afdeling duidelijk wie kwalificeert als overtreder van een omgevingsvergunning.²⁶ Het gaat om degene "die het project uitvoert" als bedoeld in artikel 2.25 Wabo. De Afdeling lijkt in deze uitspraak de hoedanigheid van eigenaar van groot belang (of wellicht bepalend?) te achten voor de kwalificatie als 'degene die het project uitvoert'. Mijns inziens is de enkele hoedanigheid van eigenaar daarvoor niet bepalend zijn. Ik licht dat toe.

Artikel 2.25 Wabo bepaalt dat een omgevingsvergunning geldt voor "een ieder die het project uitvoert waarop zij betrekking heeft. De vergunninghouder draagt ervoor zorg dat de aan de omgevingsvergunning verbonden voorschriften worden nageleefd". In de toelichting staat vervolgens (samengevat) dat de term vergunninghouder ruim moet worden uitgelegd en dat dat "degene is die het project uitvoert, dat wil zeggen degene die voor die uitvoering verantwoordelijk is en voor wie de omgevingsvergunning derhalve geldt".²⁷ Uit de toelichting leid ik af dat het vooral gaat om de vraag wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van het project en dat het – anders dan men aanvankelijk bij lezing van de eerste zin van artikel 2.25 Wabo zou denken – niet zozeer gaat om de vraag wie het project feitelijk uitvoert. In zoverre lijkt het criterium dat het moet gaan om 'de verantwoordelijkheid voor de uitvoering' sterk op het criterium dat in het kader van artikel 8.20 Wm (oud) werd gehanteerd om vast te stellen wie kwalificeert als drijver van de inrichting en dus verantwoordelijk is voor het naleven van de vergunning, te weten het hebben 'zeggen' over de activiteiten.²⁸ Overigens spreek ik hier bewust over 'lijkt' want de toelichting zegt niet aan de hand waarvan moet worden bepaald wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van het project. Een aanwijzing dat met de Wabo geen wijziging is beoogd ten aanzien van de normadressaat is te vinden in de toelichting op artikel 2.25 Wabo waar voor de omstandigheid dat 'de vergunninghouder' dat wil zeggen 'degene die het project uitvoert' uit meerdere (rechts)personen kan bestaan, wordt verwezen naar de onder de Wm gewezen jurisprudentie over benzinestations waar zowel de exploitant als de benzinemaatschappij vergunninghouder zijn. Voorts heeft de wetgever in het algemeen in het kader van de Wabo aangegeven geen inhoudelijke wijzigingen te beogen. Ten slotte worden in de toelichting de eigenaar en de opdrachtgever genoemd als voorbeelden van degenen die

verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, hoewel dat naar mijn mening niet de enige voorbeelden zijn.

In de Omgevingswet wordt een met artikel 2.25 Wabo vergelijkbare bepaling opgenomen (artikel 5.35 Omgevingswet). Alleen staat er dan in plaats van 'een ieder die het project uitvoert' 'een ieder die de activiteiten verricht'. Die bepaling wordt grosso modo op dezelfde wijze toegelicht als het huidige artikel 2.25 Wabo. Voor de (rechts)praktijk was het goed geweest als de reikwijdte van artikel 5.35 Omgevingswet in de toelichting nog wat verder (met voorbeelden) zou zijn verduidelijkt, zodat duidelijke(re) handvatten worden geboden om te bepalen wie verantwoordelijk is voor de naleving van de vergunning.²⁹

4. Afronding

In het kader van 'actualiteiten Wabo en omgevingsvergunning voor milieu 2015-2016' verdient de wijziging van artikel 3.3 van het Bor signalering. Daarnaast heb ik enkele uitspraken belicht. Meest opvallend is de ommezwaai die de Afdeling heeft gemaakt ten aanzien van de beoordeling wie belanghebbende is in de zin van artikel 1:2 lid 1 Awb bij een omgevingsvergunning voor milieuactiviteiten. Voor het overige zijn de uitspraken die ik besprak, veelal in lijn met eerdere jurisprudentie of bevatten een nuancering daarvan. Kennis van wat minder actuele jurisprudentie blijft dus nodig om goed met de Wabo te kunnen werken.

25 Rechtbank Oost-Brabant 17 oktober 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:6305.

26 ABRvS 27 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1667.

27 Kamerstukken II 2006/07, 30844, p. 113.

28 Zie daarover o.a. C.L. Knijff, 'Wie drijft de inrichting', *M en R* 1999, p. 284 e.v. en V.M.Y. van 't Lam, 'Het begrip inrichting in de Wet milieubeheer. Moet het begrip inrichting worden behouden als aangrijpingspunt van de regulering in hoofdstuk 8 Wet milieubeheer?' (diss. UU), Den Haag 2005, p. 37-70.

29 Zie daarover ook C.N.J. Kortmann, *Wie is de vergunninghouder*, *NTB* 2015, aflevering 7.